

IX. KRONIKA

ODNOWIENIE DOKTORATU PROFESORA JANA BASZKIEWICZA

Dnia 26 stycznia 2005 r. odbyła się w Sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego podniosła uroczystość odnowienia doktoratu profesora Jana Baszkiewicza, jednego z najwybitniejszych uczonych–humanistów ostatniego półwiecza. Odpowiednią uchwałą podjął Senat Uniwersytetu Warszawskiego na wniosek Rad Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych oraz Prawa i Administracji UW oraz po zasięgnięciu opinii Senatów Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza i Uniwersytetu Wrocławskiego. Na uroczystość przybyli profesorowie środowisk naukowych, przyjaciele Jubilata, współpracownicy, uczniowie. Jako promotor doktoratu z 1954 r. wystąpił profesor Juliusz Bardach.

Uroczystość otworzył prorektor Uniwersytetu Warszawskiego, profesor Marek Wąsowicz, który przedstawił Jubilata jako na wskroś nowoczesnego badacza i nauczyciela, humanistę symbolizującego wspólnotę uniwersytecką, podsumowującego swą głęboką wiedzę o przeszłości, o polityce i władzy z uwzględnieniem zdobyczy wszystkich dyscyplin o człowieku i społeczeństwie.

Prof. J. Bardach mówił o wspólnej drodze, przebytej na przestrzeni ponad 50 lat z Janem Baszkiewiczem, w pierw uczniem i autorem rozprawy o zjednoczeniu państwa polskiego na przełomie XIII i XIV w., a potem współpracownikiem i przyjacielem. Przemówienie Juliusza Bardacha zostało przyjęte owacyjnie.

Laudację wygłosił prof. Tadeusz Mołdawa, dyrektor Instytutu Nauk o Polityce Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW. Laudacja zawierała przegląd głównych osiągnięć badawczych Jana Baszkiewicza oraz wymieniała jego dokonania w dziedzinie dydaktycznej i na polu organizowania nauki.

Przemówienia okolicznościowe Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UW, prof. Tadeusza Tomaszewskiego oraz Dziekan Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW, prof. Grażyny Ulickiej poświęcone były ważnej roli Jubilata w środowiskach naukowych. Wyrażały one pewność, że Jan Baszkiewicz będzie również w przyszłości wspierał je w ich działalności swym talentem i erudycją.

Dyplom odnowionego doktoratu odczytał prorektor UW prof. Marek Wąsowicz.

W pięknym i długo oklaskiwanym przemówieniu Jan Baszkiewicz dziękował tym, którzy zorganizowali uroczystość, ale przede wszystkim wracał pamięcią do tych, którzy w minionych dekadach tworzyli mu możliwości badania i nauczania oraz kształtowali jego osobowość. Mówił o instytucjach, z którymi wiązała go wieloletnia współpraca: Instytucie Nauk Prawnych i Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk, o swoich szczególnych zobowiązaniach wobec Uniwersytetu Wrocławskiego. Wspominał swych nauczycieli ze stołecznego Wydziału Prawa, profesorów: Stanisława Śliwińskiego, Jana Wasilkowskiego, Rafała Taubenschläga, Mariana Jedlickiego, Stefana Szulca, Stefana Rozmaryna, Kazimierza Secomskiego i Witolda Czachórskiego. Podniósł, że w trudnych i nieprzyjaznych latach Wydział Prawa dawał znakomite wykształcenie. Przypominał, że po roku 1956 to prawnicy położyli fundamenty pod nowoczesną naukę o polityce. Ze słowami szczególnej wdzięczności zwrócił się do swego promotora i Ministra, prof. Juliusza Bardacha, który zawsze ujmował życzliwością i wewnętrzną elegancją

w kontaktach i który miał rzadki dar rozniecania u uczniów ciekawości badawczej. Od Juliusza Bardacha, twórcy warszawskiej szkoły historii prawa, można było się uczyć, jak skuteczny lek przeciwko intelektualnej ospałości stanowi „kreatywny płodozmian”, polegający na podejmowaniu badań na wielu obszarach. Jan Baszkiewicz nie krył dumy ze swoich uczniów, wśród których obok znanych profesorów nie brak wcale licznej już rzeszy naukowych „wnuków”.

Lampka wina w Sali Złotej Pałacu Kazimierzowskiego oraz wydany przez JM Rektora obiad zakończyły podniosłą i w miłej atmosferze przebiegającą uroczystość.

HENRYK OLSZEWSKI (Poznań)

PROFESOR JAN BASZKIEWICZ DOKTOREM *HONORIS CAUSA* AKADEMII PEDAGOGICZNEJ IM. KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ W KRAKOWIE

Dnia 11 maja 2005 r. Senat Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie wyróżnił profesora Jana Baszkiewicza godnością doktora *honoris causa*. Na uroczyste posiedzenie Senatu Akademickiego, które było kulminacyjnym punktem obchodów Święta Szkoły, przybyli przedstawiciele władz państwowych, delegaci Senatów Uniwersytetu Warszawskiego i Jagiellońskiego, które inicjatywę poparły, oraz liczni reprezentanci środowisk naukowych w kraju. Uroczystość otworzył rektor Akademii prof. dr hab. Michał Śliwa. Laudację wygłosił promotor przewodni prof. dr hab. Andrzej Kastory. Przemawiał rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Franciszek Ziejka. Po wręczeniu Janowi Baszkiewiczowi dyplomu doktora *honoris causa* przez JM Rektora Michała Śliwę Doktor Honorowy pięknie mówił o zawodzie uczonego i nauczyciela akademickiego. W czasie uroczystości odczytano listy gratulacyjne od Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, od Prezydenta m. Krakowa oraz od Mistrza Jubilat, profesora Juliusza Bardacha.

HENRYK OLSZEWSKI (Poznań)

WYRÓŻNIENIE PROFESOR DANUTY JANICKIEJ

W dniu 22 listopada 2004 r. dr hab. Danuta Janicka, prof. UMK odebrała w Magdeburgu Nagrodę imienia Eike-von-Repkowa, przyznaną jej przez władze miasta Magdeburga oraz tujejszy Uniwersytet Ottona von Gierke. Wyróżnienie to przyznaje się corocznie od 1998 r. za badania naukowe nad historią i kulturą Niemiec środkowych. Po raz pierwszy nagroda opuściła ojczyznę Repgowa – wszyscy poprzedni laureaci byli rodowitymi Niemcami. Danuta Janicka, uczennica prof. Stanisława Salmonowicza, kieruje Katedrą Historii Prawa Niemieckiego w Polsce na Wydziale Prawa i Administracji UMK w Toruniu i specjalizuje się w problematyce niemcoznawczej. Nagrodę otrzymała – jak uzasadnił Przewodniczący Kuratorium Nagrody – „za znaczące zasługi w badaniach nad stosunkami między polską i niemiecką kulturą prawną”.

W czasie uroczystości laudację wygłosił prof. Michael Stolleis, historyk prawa o międzynarodowej sławie, dyrektor Instytutu Europejskiej Historii Prawa im. Maxa Plancka we Frankfurcie nad Menem, którego stypendystką laureatka była kilkakrotnie. Profesor Danuta Janicka wygłosiła wykład pt. *Polnische Forschungen zum Magdeburger Recht (1945-2004)*.

ANNA TARNOWSKA (Toruń)

OBCHODY 500-LECIA SEJMU RADOMSKIEGO I KONSTYTUCJI *NIHIL NOVI*

Dnia 24 maja 2005 r. uroczystość obchodzono w Radomiu 500-lecie pamiętnego sejmku, który uchwalił konstytucję *Nihil novi*, wieńcząc długą historię kształtowania się w Polsce ustroju demokracji szlacheckiej. Uroczystości patronowali Marszałek Sejmu RP Włodzimierz Cimoszewicz i Prymas Polski kardynał Józef Glemp; Komitet Honorowy tworzyli senatorowie i posłowie oraz przedstawiciele miejscowych władz. Po podniesieniu mszy w katedrze odbyły się główne ceremonie na Rynku. Prof. dr hab. Wacław Uruszczak wygłosił wykład: *Sejm Walny wszystkich państw naszych. Sejm Walny w Radomiu i konstytucja „Nihil novi”* (poszerzoną wersję wykładu zamieszczamy w niniejszym zeszycie, s. 11-24). Nastąpiły liczne okolicznościowe wystąpienia zaproszonych gości, po czym odczytano i podpisano Uniwersał na 500-lecie konstytucji *Nihil novi*. Uroczystość uświetniły pokazy rycerskie i koncert zespołu Mazowsze.

HENRYK OLSZEWSKI (Poznań)

OGÓLNOPOLSKI ZJAZD HISTORYKÓW PRAWA W SZCZECINIE

W dniach od 23 do 26 września 2004 r. obradowała w Szczecinie Konferencja Polskich Historyków Państwa i Prawa, pracujących w katedrach historycznoprawnych i historii doktryn polityczno-prawnych wszystkich uniwersytetów polskich. Tematem obrad były podstawy materialne państwa do XX w. włącznie. Dla młodego – bo zaledwie 15-letniego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego – ogromnym zaszczytem był przyjazd do Szczecina wielu znakomitych uczonych z zakresu wspomnianych wyżej dyscyplin naukowych i to aż w liczbie 135. Spośród nich 71 wygłosiło referaty i komunikaty naukowe.

Zjazd zorganizowany został przez szczecińskich historyków państwa i prawa, pracujących w katedrach Historii Prawa oraz Prawa Rzymskiego i Historii Doktryn Polityczno-prawnych. Komitetowi Organizacyjnemu przewodniczył prof. zw. dr hab. Jerzy Walachowicz, członkami byli dr Daniel Bogacz, mgr Piotr Rybczyński, dr Marek Tkaczuk i dr Iwona Wierchowicka. Ogromny wysiłek wzięli na swe barki zwłaszcza dr Daniel Bogacz i dr Marek Tkaczuk, za co należą się im szczególne dzięki. Pozostali członkowie Komitetu wspierali ich w miarę swoich możliwości.

Honorowy protektorat nad zjazdem objął Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Szczecińskiego prof. zw. dr hab. Zdzisław Chmielewski oraz Dziekan Wydziału Prawa i Administracji prof. zw. dr hab. Zbigniew Ofiarski. Niestety obaj z powodu wyjazdów zagranicznych nie mogli się pojawić w dniu otwarcia zjazdu. Zastąpili ich prorektor prof. dr hab. Ewa Ferenc-Szydełko i prodziekan dr Edmund Kitłowski. Otwierając konferencję, powitali uczestników w bardzo serdecznych słowach.

Wobec znacznej liczby wystąpień referatowych konferencja nie mogła obradować inaczej jak na sesjach plenarnych (dwie – otwierająca i zamykająca zjazd) i sekcyjnych (dziesięć, 24 i 25 września), i to ze skromną, 15-minutową porcją czasu na referat. Znalazła się także okazja po piątkowej sesji plenarnej na półtoragodzinną wycieczkę autokarową z przewodnikami po Szczecinie.

Na inauguracyjnej zjazd sesji plenarnej, która odbyła się w reprezentacyjnej sali Uniwersytetu Szczecińskiego przy ul. Krakowskiej, serdecznie powitał przybyłych znakomitych gości prof. dr hab. Jerzy Walachowicz, podkreślając zwłaszcza zaszczyt i radość szczecińskiego Wydziału Prawa i Administracji oraz swoją własną spowodowaną faktem, iż polscy historycy

państwa i prawa po raz pierwszy po II wojnie światowej gremialnie zjechali do Szczecina. Przewodnictwo tej sesji przekazał prof. drowi hab. drowi h.c. Stanisławowi Grodziskiemu z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Zebrani wysłuchali referatów: prof. dr hab. Anny Filipczak-Kocur z Uniwersytetu Opolskiego, *Dochody i wydatki Rzeczypospolitej w epoce Wazów*; dra hab. Tadeusza Szulca z Uniwersytetu Łódzkiego, *Kształtowanie kontroli królewskich przychodów w okresie elekcyjnym*; prof. dra hab. Tadeusza Maciejewskiego z Uniwersytetu Gdańskiego, *Akty nawigacyjne, ustawa o sprzedaży (1893 r.) i inne źródła angielskiego prawa handlowego w czasach późnonowożytnych*; prof. dra hab. Michała Pietrzaka z Uniwersytetu Warszawskiego, *Ochrona interesów majątkowych państwa w projektach konstytucji w latach 1990-1995*. Po wymienionych wystąpieniach wywiązała się dyskusja.

Od piątku dnia 24 września godz. 15.30 obrady i związane z nimi dyskusje toczyły się w Hotelu Panorama, przy ul. Radosnej 60, w 5 sekcjach, które spotykały się w przed i po południu. Konferencja funkcjonowała w sekcjach poświęconych: starożytności i średniowieczu; wczesnej nowożytności; XIX w.; XX w. i historii doktryn. Sesjom sekcyjnym przewodniczyli w porządku wspomnianych sekcji: prof. dr hab. Marek E. Kuryłowicz (Lublin); prof. dr hab. Marian Mikołajczyk (Katowice); prof. dr hab. Stanisław Płaza (Kraków); prof. dr hab. Marian Kallas (Warszawa); prof. dr hab. Jacek Matuszewski (Łódź); prof. dr hab. Adam Lityński (Katowice); prof. dr hab. Wojciech Witkowski (Lublin); prof. dr hab. Marian Ptak (Wrocław); prof. dr hab. Karol Jonca (Wrocław); prof. dr hab. Lech Dubel (Lublin); prof. dr hab. Andrzej Zakrzewski (Warszawa). Przewodniczącym sesji plenarnej podsumowującej konferencję był prof. Jerzy Walachowicz. Ostatecznie więc konferencja objęła 12 sesji.

Kończącą plenarną sesję zjazdu otworzył przewodniczący komitetu organizacyjnego zjazdu prof. dr hab. Jerzy Walachowicz. Miała ona na celu podsumowanie konferencji od strony naukowej i organizacyjnej. Sesyjny charakter obrad sprawił, że ocena całości zjazdu była trudna, gdyż poszczególne osoby uczestniczyć mogły tylko w sesji interesującej je najbardziej. Szczególna rola w ogólnej ocenie zjazdu przypadła przewodniczącym sesji. Zabrali oni głos pod koniec posiedzenia na temat tego fragmentu konferencji, któremu przewodniczyli.

Przewodniczący stwierdził, że zjazd przebiegał w spokojnej, koleżeńskej atmosferze i bez jakichkolwiek zakłóceń. Zwrócił uwagę na zauważalną już od czasu zjazdów w Mielnie, Ustroniu i Augustowie oraz obecnie i w Szczecinie, a więc w ostatnich 10 latach zmianę oblicza konferencji historyczno-prawnych. O ile dawniej przeważali starsi – rzecz można – luminaarze nauki, którzy wygłaszali dłuższe referaty, o tyle obecnie przeważają młodszy naukowcy, co należy powitać z zadowoleniem i nadzieją na dalszy rozwój naszych dyscyplin naukowych. Na 71 referatów profesorowie i doktorzy habilitowani wygłosili tylko 16, podczas gdy doktorzy 41, magistrowie zaś 14, co stanowi odpowiednio 23, 57,5 i 19,5%. Jest to wyraźna ilustracja żywotności historii państwa, prawa i doktryn polityczno-prawnych, godna ze wszelkich miar podkreślenia.

Szeroko sformułowany temat konferencji sprawił, że mieściły się w nim wszystkie wystąpienia, gdyż nawet w najgłębszej przeszłości trudno sobie wyobrazić jakiegokolwiek działania państwa bez odpowiednich podstaw materialnych. Ramy chronologiczne zjazdu określono do końca XX w. Nie zabrakło więc antyku, wieków średnich oraz coraz bliższych, aż do czasów rządów faszystowskich i komunistycznych, a nawet początków III Rzeczypospolitej. Najmniejsza była sekcja starożytności i średniowiecza, gdyż objęła tylko 7 referatów, w tym zaledwie dwa mediewistyczne. Warto nad tym pomyśleć, gdyż brak zainteresowania wiekami średnimi, wynikający zapewne z wielu przyczyn, może być dla nauki dotkliwy. Najobfitsza w wystąpienia była sekcja zajmująca się XX w., w której wygłoszono aż 23 referaty. W pozostałych liczbą referatów oscylowała wokół 10. Z zalem można też dodać, że w Szczecinie tylko 2 osoby – dr Paweł Gut z WAP w Szczecinie i piszący te słowa – mogły poruszyć problematykę zachodniopomorską. Czyżby z Polski centralnej lub południowej Szczecin był niewidoczny? Przytoczone ogólne dane dowodzą niewątpliwie przesunięcia badań na czasy najnowsze.

Poruszyć też trzeba organizacyjną stronę zjazdu. Przy takim obciążeniu referatami obrady toczyć się winny przynajmniej przez trzy dni. Wydłużenie obrad o jeden dzień podwyższyłoby jednak koszty zjazdu o 1/3. Nie było na to stać organizatorów, zwłaszcza że tzw. sponsorów znaleźli niewielu i z wielkim trudem. Można było podwyższyć wpisowe, nie przyjmując niektórych zgłoszeń, ale nie pozwoliliśmy sobie na to, jeżeli temat mieścił się w problematyce konferencji. Trzeba było uruchomić sekcje i ograniczyć rygorystycznie czas wystąpień. Na biurkach przewodniczących znalazły się dzwonki. W ten sposób obrady zjazdu zmieściły się w dwóch dniach.

Następnie zabierali głos przewodniczący sekcji, wyrażając swoją ocenę zjazdu. Dla organizacji zjazdu wypadła ona bardzo korzystnie. Podkreślano jej precyzyjne funkcjonowanie, dobre warunki obrad w Hotelu Panorama i bardzo sprawną obsługę uczestników. Chwalono też grupkę studentów, zatrudnionych ochotniczo przy przewozie przyjeżdżających gości z dworca PKP do hotelu (ok. 10 km) i świadczących różną pomoc przez oba dni zjazdu w hallu hotelowym.

Pod względem merytorycznym poziom naukowy zjazdu określony został jako bardzo dobry. Mogło być w tej jedynomyślności trochę kurtuazji. Zdajemy sobie z tego sprawę, świadomi niedociągnięć, które zawsze muszą występować, ale gronu przewodniczących sekcji jesteśmy za te wypowiedzi bardzo wdzięczni. Zachęcają one bowiem do dalszej pracy, zwłaszcza przy druku materiałów konferencyjnych.

Dla organizatorów przyszłego zjazdu przydać się może rada prof. Stanisława Płazy, aby na pewien czas przed zjazdem domagali się od przyszłych referentów planu lub konspektu referatu, choćby tylko jednostronicowego dla zorientowania się w materiale, który zamierzają przedstawić. Można by wtedy formułować jakieś sugestie czy uwagi oraz kwalifikować wystąpienie jako referat lub komunikat o rozpoczętych badaniach i stanie ich zaawansowania, który może otrzymać mniejszą porcję czasu. Zasadniczo jednak sam prof. Płaza i wszyscy – z wyjątkiem profesorów Karola Joncy i Jerzego Walachowicza – uznawali kwadrans za czas wystarczający dla przedstawienia głównych tez wystąpienia.

Prof. Tadeusz Maciejewski zauważył, że na szczecińskim zjeździe dominowała problematyka polska ze szkodą dla powszechnej. Istotnie tej ostatniej poświęcono 20 referatów, tj. ok. 28%. Wydaje się jednak, że proporcja ta jest właściwa, gdyż nie można liczyć na badanie historii stroju i prawa polskiego przez obcych.

Chęć zorganizowania następnego zjazdu polskich historyków państwa i prawa zgłosiła Katedra Historii Prawa Wydziału Prawa i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Ostatnio prof. dr hab. Grzegorz Górski potwierdził ten zamiar. Konferencja odbędzie się we wrześniu 2006 r. w Lublinie i podejmie refleksję nad zasadą *cuius regio eius religio* i jej konsekwencjami po dzień dzisiejszy.

Po wyczerpaniu dyskusji przewodniczący plenarnej sesji końcowej prof. Jerzy Walachowicz ogłosił zamknięcie zjazdu.

Dalsze informacje na temat przebiegu konferencji organizatorzy zamieścili na stronie internetowej www.us.szc.pl/kphpip.

JERZY WALACHOWICZ (Szczecin)

KONFERENCJA NAUKOWA: 200 LAT KODYFIKACJI NAPOLEOŃSKICH

Z okazji 200. rocznicy kodyfikacji napoleońskich w dniach 15-16 października 2004 r. w Auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie odbyła się konferencja naukowa pt. *200 lat kodyfikacji napoleońskich*, zorganizowana przez Komitet Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, w tym Katedrę Historii Prawa Polskiego.

Podczas dwudniowych obrad wystąpienia w kolejno następujących po sobie czterech sesjach (pod przewodnictwem: prof. dr hab. Wacława Uruszczaka; prof. dr hab. Maksymiliana Pazdana; prof. dr hab. Ewy Łętowskiej; prof. dr hab. Andrzeja Zolla) zaprezentowali następujący referenci: prof. dr hab. Jan Baszkiewicz (UW): *O powołaniu czasów Rewolucji i Napoleona do kodyfikacji*; prof. Pierre Catala (Paryż): *Le modèle de la codification napoléonienne et les temps modernes*; prof. dr hab. Katarzyna Sójka-Zielińska (UW): *Idee kodyfikacji napoleońskich*; prof. dr hab. Witold Wołodkiewicz (UW): *Wpływy prawa rzymskiego w kodyfikacjach napoleońskich*; prof. dr hab. Stanisław Grodziski (UJ): *Wpływy Code civil oraz innych kodyfikacji napoleońskich na ziemiach polskich. Część I*; dr hab. Dorota Malec (UJ): *Wpływy Code civil oraz innych kodyfikacji napoleońskich na ziemiach polskich. Część II*; prof. dr hab. Danuta Janicka (UMK): *Niektóre problemy stosowania francuskiego prawa zobowiązań w praktyce orzeczniczej Sądu Najwyższego (1918-1939)*; prof. dr hab. Andrzej Całus (SGH): *Losy francuskiego Kodeksu Handlowego*; prof. dr hab. Biruta Lewaszkiwicz-Petrykowska (UŁ, sędzia Trybunału Konstytucyjnego): *Współczesne prawo cywilne a Code civil Napoleona jako dziedzictwo wielowiekowej kultury prawnej*; prof. dr hab. Tadeusz Ereciński (Prezes Izby Cywilnej SN, UW): *Znaczenie Code de procédure dla rozwoju procesu cywilnego w Polsce*; prof. dr hab. Lech Gardocki (I Prezes SN): *Współczesne prawo karne w aspekcie dziedzictwa napoleońskiego Code pénal (1810)*; prof. dr hab. Stanisław Waltoś (UJ, gospodarz konferencji): *Napoleoński model procesu karnego a współczesny proces karny w Polsce*.

W owocnych dyskusjach, kończących kolejne dni konferencji, obok referentów i przewodniczących sesji wzięli udział: prof. dr hab. Janusz Szwaja (UJ); prof. dr hab. Józef Ciągwa (UR); dr Zdzisław Zarzycki (UJ); prof. dr hab. Jolanta Jabłońska-Bonca (Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. L. Koźmiana); prof. dr hab. Maria Dragun-Gertner (UMK); dr Piotr Fiedorczyk (UwB); prof. dr hab. Jerzy Malec (UJ); dr Wojciech Organiściak (UŚ); prof. dr hab. Stanisław Płaza (UJ); dr hab. Włodzimierz Wróbel (UJ); prof. A. Całus; prof. dr hab. Zbigniew Sobolewski (UR); mec. Katarzyna Wisłocka-Sieprawska (Kraków).

Konferencję zorganizowano dzięki wsparciu i pomocy: Kunsulatu Generalnego Francji w Krakowie, Instytutu Francuskiego – które przygotowały wystawę o *Code civil*, eksponowaną jeszcze przez tydzień po konferencji w budynku Wydziału Prawa i Administracji UJ przy ul. Brackiej 12 – oraz Rządu Republiki Francuskiej, który podarował 100 egzemplarzy jubileuszowych książek o tym kodeksie, Wydziału I Nauk Społecznych PAN, Wydziału Prawa i Administracji UJ, Naczelnej Rady Adwokackiej, Ministerstwa Sprawiedliwości RP, Rady Izby Notarialnej w Krakowie i krakowskich kancelarii prawniczych.

Referaty i tezy dyskutantów zostaną opublikowane w zeszycie 2 tegorocznego tomu „Czasopisma Prawno-Historycznego”.

ANNA KARABOWICZ (Kraków)

SYMPOZJUM: ZJEDNOCZENIE PAŃSTWA POLSKIEGO NA PRZEŁOMIE XIII I XIV WIEKU W BADANIACH HISTORYCZNYCH

Jesienią 2004 r. upłynęło 50 lat od ukazania się przełomowej dla powojennej mediewistyki polskiej książki Jana Baszkiewicza *Powstanie zjednoczonego państwa polskiego na przełomie XIII i XIV w.* (Warszawa 1954). Celem przedyskutowania miejsca tego dzieła w dorobku historiografii ostatniego półwiecza Instytut Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Redakcja „Czasopisma Prawno-Historycznego” zorganizowali 26 listopada 2004 r. w Poznaniu symposium pt. *Zjednoczenie państwa polskiego na przełomie XIII i XIV w. w badaniach historycznych*. Obradom przewodniczył prof. Jerzy Strzelczyk. Referaty wygłosili profesorowie: Bronisław Nowacki: *Zjednoczenie państwa polskiego w badaniach do początku lat pięćdziesiątych XX w.*; Marek Cetwiński: *Kilka uwag o książce Jana Baszkiewicza na tle czasów, w których powstała*; Henryk Olszewski: *Zjednoczenie państwa polskiego na przełomie XIII i XIV w. a nauka historii prawa*; Tomasz Jurek: *Problem zjednoczenia w nauce ostatniego półwiecza*. W dyskusji panelowej, która odbyła się po referatach, uczestniczył również prof. Jan Baszkiewicz.

Referaty drukowane są w niniejszym zeszycie „Czasopisma Prawno-Historycznego”.

DARIUSZ ANDRZEJ SIKORSKI (Poznań)

SYMPOZJUM: RZĄDY PRAWA W PRZESZŁOŚCI DALSZEJ I BLIŻSZEJ

W ramach 17. Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich *Tradycja – nowoczesność – tożsamość*, odbywającego się w Krakowie w dniach 15-18 września 2004 r., zorganizowane zostało przez Katedrę Historii Prawa Polskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego symposium pt. *Rządy prawa w przeszłości dalszej i bliższej*. Odbyło się ono w dniu 17 września 2004 r. w sali im. M. Kopernika Collegium Novum UJ i zgromadziło licznych słuchaczy, zarówno przedstawicieli środowisk historycznoprawnych, jak też historyków i uczestników Zjazdu PTH. Rolę moderatorów składającego się z dwóch części spotkania pełnili jego twórcy: prof. dr hab. Wacław Uruszczak (UJ) i dr hab. Dorota Malec (UJ).

Pierwsza część symposium, poświęcona okresowi przedrozbiorowemu (*O rządach prawa w okresie staropolskim*), prowadzona była przez prof. dr hab. Wacława Uruszczaka (UJ). Referaty wygłosili prof. dr hab. Stanisław Grodziski (UJ): *O rządach prawa w Koronie* oraz prof. dr hab. Andrzej Zakrzewski (UW): *Rządy prawa w Wielkim Księstwie Litewskim: ideal i praktyka*. W ożywionej dyskusji, prowadzonej przez moderatora tej części obrad, prof. W. Uruszczaka, zabrali głos m.in.: prof. dr hab. Jerzy Malec (UJ), dr Michał Zwierzykowski (Poznań), dr Bogusław Szprengel, prof. dr hab. Józef Ciągwa (URz), prof. dr hab. Maria Zmierzczak (UAM), prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski (UŁ), a także referenci: prof. dr hab. S. Grodziski i prof. dr hab. A. Zakrzewski.

Zwrócono m.in. uwagę (prof. J. Malec) na specyfikę ustrojową Rzeczypospolitej, która w latach dominacji w Europie absolutyzmu (XVI-XVIII w.) wykształciła ustrój oparty na przewadze sejmu, a w ostatnich latach jej istnienia pojawiło się w ustroju szereg znamion charakterystycznych dla państwa prawa, w tym spisana konstytucja, wynikająca z niej hierarchiczność aktów prawnych i zgodność aktów niższego rządu z konstytucją, parlamentarna i konstytucyjna odpowiedzialność członków rządu, działanie instytucji administracyjnych w sposób

związany prawem, pojawienie się namiastek samorządu (szlachecki, miejski, a nawet wiejski), a także próby wprowadzenia w drugiej połowie XVIII w. pewnych elementów sądowej kontroli administracji (Komisja Skarbu, Komisja Edukacji Narodowej, komisje porządkowe).

M. Zwierzykowski, nawiązując do referatu prof. S. Grodzkiego, stwierdził, że większość mieszkańców Rzeczypospolitej (mieszczanie i chłopci) była członkami stanów, w których ceniono praworządność, a poczucie krzywdy – dominujące nad poczuciem nadrzędności prawa – istniało na styku spraw członków niższych stanów z uprzywilejowanym stanem szlacheckim. Ten stan potęgowały również wadliwie działające szlacheckie instytucje państwowe. Dyskutant zwrócił także uwagę, że wiele ze wspomnianych namiastek państwa prawa istniało już w wieku XVII, nie będąc jednak egzekwowanymi aż do czasów Stanisława Augusta. Dr B. Szprengel zaakcentował zjawisko prewencji, rozwiniętej w prawie miejskim, i zapytał prof. S. Grodzkiego, w czym tkwią źródła lepszego poczucia rządów prawa w stanach niższych, czyli mniej wykształconych.

Prof. J. Ciągwa, analizując słuszność rozważań nad istnieniem państwa prawa w Rzeczypospolitej drugiej połowy XVII w., zwrócił uwagę, że występowały wówczas tylko niektóre jego elementy, a wskazując na art. 5 Konstytucji 3 maja, zauważył, że prawa były dobre, ale nieegzekwowane. Zapytał także referentów o to, czy w omawianym okresie można było spotkać definicję pojęcia prawa, czy rozróżniano dwa elementy tej definicji w jej dzisiejszym rozumieniu (formalny i materialny).

W wystąpieniu prof. M. Zmierzak znalazły się odwołania do ustaleń niektórych historyków francuskich, uważających, że Francja absolutna rządzona była prawem: wydawał je król, ale bez samowoli. Pogląd, że prawo stało ponad królem nie był wyłącznie polską specjalnością, istniał również na zachodzie Europy (np. w Anglii). Dyskutantka zapytała referentów, czy wydawanie aktów prawnych przez parlament jest niezbędnym warunkiem istnienia państwa prawa.

Prof. Z. Rymaszewski, zastanawiając się nad istotą państwa praworządnego, czyli państwa prawnego, zauważył, że istnieje różnica między rządami prawa a sprawiedliwością, gdyż nie każde prawo należy stosować (np. prawo ustrojów totalitarnych). Król był wprawdzie związany prawem i przywilejami, ale jeżeli objął już władzę i wydawał akt z prawem niezgodny, to czy w takiej sytuacji można mówić o rządach prawa? Czy można mówić o rządach prawa w społeczeństwie, w którym brak jest kodyfikacji (jak było w Koronie w odróżnieniu od Wielkiego Księstwa Litewskiego)? Czy należało przestrzegać tych nieskodyfikowanych norm? Kto miał w Rzeczypospolitej stosować prawo, skoro brak było odpowiednio wykształconych kadr? Zapytał także, czy istnieją instrumenty badawcze, dzięki którym możemy odpowiedzieć na pytanie o stosunek społeczeństwa do praworządności. Dodał, że w Rzeczypospolitej do monarchy należało dokonywanie autentycznej wykładni praw i przywilejów. Uzasadnienia sądu asesorskiego zawierają sformułowanie: *Solum deum et iustitia pro oculis habentes*, co świadczyć może o stosowaniu zasady słuszności. Wobec braku kodyfikacji w uzasadnieniach wyroków powoływano się na szeroki wachlarz źródeł (normy Ewangelii, pisma Ojców Kościoła). Rozważał także, czy od rządów prawa nie jest lepszy angielski system *equity*. W Niemczech, o czym świadczy powiedzenie *Juristen böse Christen*, w orzecznictwie naginano prawo, powołując się na wszystkie możliwe podstawy, co uwypukla problem, że kodyfikacja prawa musi być wsparta odpowiednią praktyką orzeczniczą.

Prof. S. Grodzki, odpowiadając na zgłoszone w toku dyskusji pytania, zwrócił uwagę na szczególnie stosunek społeczeństwa staropolskiego do prawa, widoczny w formularzach praktyki sądowej: w licznych zachowanych księgach sądowych miejskich i wiejskich począwszy od końca XV w. odnaleźć można sformułowanie: *prawo nasze...* (np. jazowskie, łąckie itp.). Dla mieszkańców Rzeczypospolitej prawem był zarówno sam sąd–instytucja, przed którym stawali, jak i norma, którą ów organ stosował. Pojęcia te nie były rozróżniane, w ówczesnych słownikach nie występowało pojęcie „prawo” rozumiane intuicyjnie: jednostka winna zach-

wywać prawo (czyli „prawość”), a rządy praworządność. Nie można tamtemu społeczeństwu narzucać dzisiejszej precyzji pojęciowej, prawo było wówczas studiowane przecież wyłącznie przez praktykę. Prof. Grodziski zwrócił także uwagę, że wprawdzie często odczuwane było poczucie krzywdy, ale nie oznaczało ono bezprawia (*Dura lex, sed lex*), choć było to prawo narzucone jednostce ze stanu niższego, ale niewątpliwie prawo, o czym nas poucza praktyka sądowa: po wydaniu wyroku sąd pytał stronę, czy poddaje się rozstrzygnięciu, czy też wnosi apelację. Jeśli odwołania nie wniesiono, sąd nakazywał „wieczne milczenie” na temat sprawy, co gwarantowało wniesione wadium. Praktyka ta wprowadza nas w prymitywny światopogląd ówczesnych ludzi, odznaczający się jednak pełnym szacunkiem do tak sformułowanego prawa. Widocznym faktem był brak akademickiego wykształcenia prawniczego (wedle twierdzenia Rozjusza z XVI w.: „Prawnik kształcony w prawie rzymskim ma wśród Polaków takie wzięcie, jak futrzarz wśród Etiopów”).

Prof. A. Zakrzewski, odpowiadając na zadane mu pytania, stwierdził, że lepszej skuteczności prawa w gromadach wiejskich sprzyjał fakt, iż była to mała grupa społeczna złożona z równych sobie ludzi, która nadzorowała egzekucję norm. Analizując aspekty praktyki sądowej, potwierdził, iż sądy miejskie posługiwały się rzeczywicie zasadą słuszności.

Przewodniczenie drugiej części sympozjum pt. *Państwo prawa* objęła dr hab. Dorota Malec (UJ). Referaty wygłosili: dr hab. Andrzej Dziadzio (UJ): *Koncepcja państwa prawa w XIX w.: idea i rzeczywistość*; prof. dr hab. Adam Lityński (UŚ): *Prawo cywilne i karne jako elementy państwa prawnego w Europie XX w.*; prof. dr hab. Stanisław Płaza (UJ): *O kodyfikacji prawa w Polsce międzywojennej*. W dyskusji, prowadzonej przez moderatorkę tej części obrad dr hab. D. Malec, zabrali głos kolejno: prof. dr hab. Józef Ciągwa (URz), Piotr Tusiński, prof. dr hab. Zygfryd Rymaszewski (UŁ), dr Andrzej Drogoń (UŚ), prof. dr hab. Andrzej Ajnenkiel (UW), prof. dr hab. Stanisław Waltoś (UJ), prof. dr hab. M. Zmierczak (UAM).

Prof. J. Ciągwa, kwestionując twierdzenie o istnieniu zasady trójpodziału władz w konstytucji frankfurckiej z 1849 r., zauważył, że przewidziany przez nią *Rechtsstaat* w swoim podziale władz nie przestrzegał zasady *incompatibilitas* oraz zasady *check & balance*, te bowiem mogą być realizowane tylko w systemie parlamentarnym, którego konstytucja z 1849 r. nie przewidywała. Zwrócił także uwagę na odrębności między państwem austriackim a węgierskim w obrębie monarchii Habsburgów: na Węgrzech panował system parlamentarny (parlament mógł m.in. odwołać rząd), w Austrii zaś nie było wotum nieufności wobec rządu, równocześnie jednak na Węgrzech liberalna ustawa z 1867 r. pozostawała jedynie na papierze, a system wyborczy z 1913 r. dobrany był bardzo nieszczęśliwie. Zapytał także referenta, dra hab. A. Dziadzio, czy ideę państwa prawnego bardziej realizowała Zalicawia, czy Przedlitawia, zaś prof. S. Płazę zapytał o powód, dla którego nowoczesnego węgierskiego kodeksu karnego z 1905 r. nie rozciągnięto na cały zabór austriacki.

P. Tusiński podniósł wątpliwość co do wyznaczników państwa prawnego, zwracając uwagę, że jeżeli uznamy, iż są nimi konstytucja pisana i podział władz, to okaże się, że nie można uznać za państwo prawa Wielkiej Brytanii. Prof. Z. Rymaszewski podniósł, że odpowiedzieć na pytanie o praworządność państwa można jedynie na gruncie aksjologii, zaś pytanie o praworządność rewolucji jest pytaniem pustym, gdyż jej ocena zależy od subiektywnego ustosunkowania się do niej.

Dr A. Drogoń, odnosząc się do kwestii laickości państwa jako wyznacznika państwa prawnego, zauważył, że jest to zagadnienie bardzo kontrowersyjne, o czym świadczy przykład amerykański, a także w polskich konstytucjach okresu międzywojennego istniało wyraźne odwołanie do Boga. Stwierdził przy tym, że laickość jest pojęciem niedookreślonym i nie powinna być używana jako wyznacznik państwa prawa.

Prof. A. Ajnenkiel, rozważając jak dalece XIX-wieczne państwo było praworządne wobec wszystkich swoich poddanych (np. stosunek państw zaborczych do Polaków), zwrócił uwagę, że system państwa prawnego nie obejmował także ludów kolonialnych. Prof. Ajnenkiel zaakcen-

tował problem wzajemnego stosunku pojęć sprawiedliwości i praworządności, które w konkretnej sytuacji mogą się zarówno pokrywać, jak i wykluczać. Zwrócił uwagę, że obecnie dotychczasowe normy prawne są coraz częściej podważane, wskazał także na powiązanie tego zagadnienia w toczącej się obecnie walce z terroryzmem, który ma na celu już nie tylko zwrócenie uwagi świata na istnienie pewnego problemu wewnątrz jakiejś społeczności czy wywarcie wpływu na politykę międzynarodową, jak to było dotychczas. Pojawiła się „nowa jakość”: terroryści swoimi akcjami pragną ingerować w politykę wewnętrzną innych państw (np. we Francji). Zwrócił się z pytaniem, jak powinna wyglądać obrona przed tym zagrożeniem z punktu widzenia naszego systemu prawnego.

Prof. Stanisław Waltoś (Kraków), nawiązując do wystąpienia prof. A. Lityńskiego, zgodził się, że wiek XX uznać można za „najkrótsze stulecie” (1914-1989). Potwierdził także wyrażoną w tym referacie opinię, że przedłużenie okresu przedawnienia w prawie karnym prowadzi w zasadzie do retroaktywności prawa. W stosunku do wystąpienia prof. S. Płazy zgłosił sugestię, iż warto zainteresować się technicznymi warunkami pracy Komisji Kodyfikacyjnej, które – choć nieporównywalnie trudniejsze od komfortu pracy współczesnych kodyfikatorów – nie osłabiły jakości uzyskanych rezultatów.

Prof. M. Zmierzak zwróciła uwagę, że Gustaw Radbruch, autor koncepcji braku charakteru obowiązującego systemu nazistowskiego prawa, był przed wojną zwolennikiem pewności prawa i to nawet niesprawiedliwego, a dopiero po II wojnie światowej uznał, że w pewnych rażących wypadkach przestaje ono obowiązywać.

Dr hab. A. Dziadzio, opowiadając na pytanie prof. J. Ciągwy, stwierdził, że nie traktuje odpowiedzialności politycznej rządu przed parlamentem jako wyznacznika państwa prawnego. Podkreślił również, iż zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w niemieckiej konstytucji frankfurckiej istniała zasada podziału oraz wzajemnego hamowania i wpływania na siebie władz. Prof. A. Lityński raz jeszcze podkreślił, że wartość prawa jest sprawą oceną, zmienną w czasie i w zależności od kultury i rozwoju cywilizacyjnego danego społeczeństwa.

Prof. S. Płaza, odpowiadając na pytanie prof. J. Ciągwy, stwierdził, że kodeks węgierski nie został w Galicji wprowadzony przede wszystkim dlatego, iż nie uznano tego za właściwe. Podkreślił także, że były również cztery inne projekty zmiany austriackiego kodeksu z 1852 r., ale nie doczekały się one realizacji. W sprawie prac Komisji Kodyfikacyjnej zauważył, że było to szczupłe grono specjalistów, którzy podejmowali również inne zajęcia, co spowalniało tempo prac, zaś Komisja pracowała wolno również dlatego, że starano się zawsze zebrać dużą liczbę opinii, zarówno wśród specjalistów, jak i społeczeństwa. W nawiązaniu do referatu prof. A. Lityńskiego, zwrócił uwagę na postulaty socjalizacji prawa cywilnego uwzględnione w kodeksie zobowiązań z 1933 r.

Na zakończenie obrad przewodnicząca dr hab. D. Malec podziękowała wszystkim referentom, uczestnikom dyskusji w obu częściach sympozjum, a także bardzo licznyemu słuchaczom za udział w spotkaniu, podczas którego rozważano wiele istotnych także współcześnie zagadnień praworządności, zasad państwa prawa, a także reguł stosowania prawa.

ANNA KARABOWICZ, MAREK ŻUREK (Kraków)

**WSPÓŁCZESNA ROMANISTYKA PRAWNICZA W POLSCE.
OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA KATEDR I ZAKŁADÓW
PRAWA RZYMSKIEGO W KAZIMIERZU DOLNYM NAD WISŁĄ**

W dniach 9-12 maja 2004 r. w Kazimierzu Dolnym n. Wisłą odbyła się Ogólnopolska Konferencja Katedr i Zakładów Prawa Rzymskiego zatytułowana *Współczesna romanistyka prawnicza w Polsce*. Organizatorem była Katedra Prawa Rzymskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Obrady otworzyła prof. dr hab. Agnieszka Kijewska, prorektor KUL, podkreślając, że „podjęte na Konferencji tematy dobrze wpisują się w nurt refleksji nad naturą ludzką, jej istotą, możliwościami i ograniczeniami”, oraz zwracając uwagę na fakt, że obrady zgromadziły wielką liczbę młodzieży naukowej.

Pierwszy referat wygłosił prof. dr hab. Bronisław Sitek (*Współczesne zastosowania skarg popularnych*). Prelegent stwierdził, że skargi popularne występują obecnie w niewielu systemach prawnych, m.in. w prawie włoskim, portugalskim i hiszpańskim. Przedmiotem wystąpienia była analiza instytucji skargi popularnej w prawie portugalskim na tle skarg popularnych Starożytnego Rzymu. Następnie głos zabrała mgr Aldona Jurewicz (*Causa Muciana*), która dokonała przeglądu literatury na temat *praesumptio Muciana*, uważanego przez niektórych za jedno z najstynniejszych domniemań rzymskich. Kolejnym prelegentem był mgr Adam Świętoń (*Jurysdykcja wojskowa w IV w. w świetle konstytucji cesarskich. Zarys problemu*), który przedstawił uregulowania cesarskie dotyczące podziału kompetencji sądowniczych między urzędnikami cywilnymi i wojskowymi. Wystąpienie dra Jacka Wiewiorowskiego (*Kilka uwag na temat stanowiska prawnego Quaestoris Iustinianus exercitus*) dotyczyło kompetencji urzędnika zwanego *quaestor Iustinianus exercitus*, który to urząd utworzył Justynian w roku 536. Szczegółne zainteresowanie budziły zagadnienia kompetencji kwestora armii wobec wojska; zdaniem prelegenta łączył on kompetencje cywilnego administratora oraz dowódcy wojskowego.

W drugiej sesji pierwszego dnia obrad głos zabrał dr Piotr Niczyporuk, który omawiał kwestie związane ze stanowiskiem prawnym *nasciturusa* (*Status prawny dziecka poczętego*). Następnie mgr Piotr Rybczyński przedstawił kwestie prawne związane ze stanowiskiem niewolników w prawie rzymskim (*Zarys prawnych aspektów uprzedmiotowienia niewolnika w okresie późnej republiki i pryncypatu*). Mgr Marek Sobczyk analizował wypowiedzi Marka Tulliusza Cyncerona nawiązujące do siły wyższej (*Sila wyższa w dziełach Cyncerona*). Autor postawił tezę o istnieniu dwóch koncepcji siły wyższej: ogólnokulturowej i jurydycznej, z których ta pierwsza inspirowała powstanie drugiej.

Drugi dzień obrad rozpoczął się wystąpieniem prof. dra hab. Marka Kuryłowicza, który analizował sposoby pojmowania określenia „prawa antyczne” (*Prawa antyczne w polskiej literaturze historycznoprawnej*). Prelegent zastanawiał się m.in. nad możliwością zaliczenia badań nad innymi prawami antycznymi do romanistyki prawniczej; postulował wyodrębnienie takich badań z dorobku romanistycznego oraz przyjęcie podziału na prawo rzymskie i inne prawa antyczne. Kolejne wystąpienie dotyczyło jednego z zagadnień związanych z rzymskim prawem karnym; dr Krzysztof Amielińczyk omówił zagadnienia związane z karą pozbawienia wolności w czasach cesarza Hadriana (*Custodia, carcer, vincula publica – pozbawienie wolności w rzymskim prawie karnym*). Dr Elżbieta Żak analizowała jedno z zagadnień związanych z umorzeniem zobowiązań na skutek śmierci – niedziedziczność pasywną skarg wynikających z deliktów w prawie klasycznym (*Niedziedziczność skarg wynikających z deliktów w prawie rzymskim*). Kolejny referat, wygłoszony przez mgr Iwonę Szpringer, dotyczył uregulowań prawnych co do możliwości ustanowienia wielu zastawów na tej samej rzeczy w rozwoju historycznym (*Kształtowanie się zastawu bezwarunkowego kolejnego wierzyciela w prawie rzymskim*). Mgr Renata Świrgoń-Skok (*Akcesja do nieruchomości w prawie rzymskim*) poddała analizie zastosowanie i wzajemny stosunek dwóch zasad dotyczących akcesji nieruchomości – *accessio cedit principali* oraz *superficies solo cedit*.

Specjalnym gościem tego dnia obrad był Prymas Węgier kard. Peter Erdő, który podzielił się z uczestnikami Konferencji refleksją na temat prawa rzymskiego w średniowieczu, w powiązaniu z prawem kanonicznym oraz badaniami prowadzonymi w tym zakresie na Węgrzech (*Sopravvivenza del diritto romano in Ungheria e in Polonia nel Medioevo*).

Drugą sesję drugiego dnia obrad rozpoczął dr Rafał Wojciechowski, wygłaszając referat o wpływie rzymskich uregulowań prawa spółek na późniejsze rozwiązania prawne (*Wpływ prawa rzymskiego na rozwój prawa spółek w średniowieczu i czasach nowożytnych*). Kolejne dwa referaty związane były z zagadnieniem rzymskiej instytucji konkubinatu. Mgr Aleksandra Paczkowska skupiła swoje rozważania na ustawodawstwie Konstantyna Wielkiego (*Darowizna na rzecz konkubiny i jej dziecka w ustawodawstwie Konstantyna*); natomiast mgr Krzysztof Szczygielski zajął się przede wszystkim poglądami Kościoła na samą instytucję konkubinatu i odbiciem tej doktryny w konstytucjach cesarskich (*Stanowisko Kościoła i cesarzy chrześcijańskich wobec konkubinatu*).

Trzeci, ostatni, dzień obrad rozpoczęło wystąpienie prof. dr hab. Anny Pikulskiej-Robaszkiewicz, która przedstawiła kwestie związane z pieniądzem, jego funkcją i siłą nabywczą (*Pieniądz w prawie rzymskim*). Następnie mgr Konrad Tadajczyk ukazał różne oblicza profesji lekarskiej oraz jej uregulowania w prawie rzymskim (*Zawody medyczne w prawie rzymskim*). Mgr Mariusz Golecki (*Synallagma*) zastanawiał się, czy rzymska koncepcja kontraktu ma wpływ na obecne uregulowania w prawie włoskim i hiszpańskim oraz czy może stanowić punkt odniesienia w procesie harmonizacji europejskiego prawa kontraktów. Dr Marzena Dyjakowska (*Crimen laesae maiestatis jako przykład wpływów prawa rzymskiego na prawo karne Polski przedrozbiorowej. Stan badań*) wskazała na wpływ niektórych norm prawa karnego – dotyczących zbrodni obrazy majestatu – na prawo dawnej Polski.

Ostatnią sesję rozpoczęło wystąpienie ks. dra Stanisława Józwiaka (*Audientia episcopalis w działalności św. Augustyna*). Dr Monika Wójcik omówiła prawne regulacje dotyczące możliwości przekazywania majątku na rzecz jeńców i ubogich (*Rozporządzenia na rzecz jeńców i ubogich w prawie poklasycznym*). Wystąpienie mgr Joanny Misztal-Koneckiej dotyczyło sytuacji dzieci urodzonych ze związku kazirodczego (*Status prawny incestuosi filii w prawie rzymskim*). Prawem ateńskim zajął się mgr Maciej Jońca, przedstawiając zasady, na których opierała się wyjątkowa forma procesu ateńskiego, mianowicie postępowanie w sprawach o zabójstwo (*Ateńskie procesy o zabójstwa w V i IV wieku p.n.e.*).

Planowane jest opublikowanie materiałów Konferencji.

MONIKA WÓJCIK (Lublin)

CONTRA LEGES ET BONOS MORES. KONFERENCJA HISTORYKÓW STAROŻYTNOŚCI I PRAWNIKÓW-ROMANISTÓW W LUBLINIE

W dniach 2-3 grudnia 2004 r. na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie odbyło się *V Lubelskie Sympozjum nt. prawa karnego w starożytności*, będące kontynuacją cyklu wspólnych spotkań historyków starożytności i przedstawicieli romanistyki prawniczej poświęconych tej problematyce. Temat tegorocznego sympozjum brzmiał: „*Contra leges et bonos mores*. Przepięstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i w Rzymie”. Tematy dotyczących zorganizowanych sympozjów przedstawiały się następująco: *Prawo karne w starożytnym Rzymie* (1993), *Kara śmierci w starożytnym Rzymie* (1994), *Religia i prawo karne w starożytnym*

Rzymie (1997), *Crimina et mores*. Prawo karne i obyczaje w starożytnym Rzymie (2000). Tegoroczna edycja cieszyła się największym, jak dotąd, zainteresowaniem. Przedstawiono łącznie 35 referatów. Oprócz referentów w obradach uczestniczyli: prof. dr hab. Anna Pikulska-Robaszkiewicz (UŁ), prof. dr hab. Jan Zabłocki (UKSW), prof. dr hab. Andrzej Sokala (UMK). Ponadto przysłuchiwali się obradom pracownicy naukowcy UMCS, doktoranci i studenci.

Pierwszego dnia konferencji wygłoszono kolejno następujące referaty: prof. dr hab. Włodzimierz Appel (UMK), *Sprawa Persesa*, prof. dr hab. Ryszard Kulesza (UW), *Męstwo i tchórzostwo w systemie prawnym i obyczajowym starożytnej Sparty*; mgr Maciej Jońca (KUL), *Cudzołóstwo w prawie ateńskim*; dr Hanna Appel (UMK), *Senatus consultum ultimum w roku konsulatu Cyncerona*; prof. dr hab. Maria Zabłocka (UW), *Quaestio lance et licio*; ks. prof. dr hab. Antoni Dębiński (KUL), *Przestępstwa religijne w prawie rzymskim*; dr Jacek Wiewiorowski (UAM), *Praeses provinciae a przestępstwa obyczajowe*; prof. dr hab. Adam Łukasiewicz (UW), *Antoniusz i Kleopatra. Contra leges et bonos mores*; prof. dr hab. Wiesław Suder (UWr), *Prawa małżeńskie Augusta: kryzys moralności w Rzymie?*; ks. prof. dr hab. Stanisław Longosz (KUL), *Prawo rzymskie wobec aborcji*; prof. dr hab. Bronisław Sitek (UWM), *Crimen rapti mulieris. Studia nad fragmentem Marcjanusa 14 Inst. D.48, 6, 5, 2*; dr Ilona Błaszczak (ABKW), *Prostyucja, element rzymskiej rzeczywistości według epigramów Marcjalisa*; prof. dr hab. Wiesław Mossakowski (UMK), *Bigamia we wczesnej tradycji rzymskiej*; dr hab. Ewa Skwara (UAM), *Błędy młodości, czyli o nieobyczajnych postępkach młodzieńców w komedii rzymskiej*; mgr Aneta Franczak (UMK), *Venus Verticordia strażniczką kobiecej obyczajności*; dr Henryk Kowalski (UMCS), *Omnia sunt non crimina sed maledicta. Oskarżenia o nieobyczajność w rzymskich procesach karnych I połowy I wieku p.n.e. (na przykładzie mów Cyncerona)*; dr Aldona Ossowska-Zwierzchowska (ABKW), *Występki obyczajowe w rodzinie rzymskiej*; mgr Elżbieta Loska (UKSW), *Si tamen maritus in adulterio deprehensam occidat*; dr Piotr Niczyporuk (UwB), *Sankcje wobec wdowy naruszającej zakaz secundae nuptiae w okresie tempus lugendi*.

Podczas drugiego dnia sympozjum uczestnicy przedstawili kolejne referaty: prof. dr hab. Włodzimierz Lengauer (UW), *Prawo ateńskie na straży dobrych obyczajów. Przypadek Timarchosa*; prof. dr hab. Marek Kuryłowicz (UMCS), *Taedium vitae w prawie rzymskim*; mgr Anna Tarwacka (UKSW), *W krzywym zwierciadle: rozwód. Satyry z epoki augustowskiej o repudium*; dr Krzysztof Amiełańczyk (UMCS), *Reskrypt cesarza Hadriana o zakazie sprzedaży niewolnic stręczycielom i niewolników właścicielom szkół gladiatorских*; mgr Aldona Jurewicz (UWM), *Zarzut turpis quaestus w D. 24, 1, 51*; dr Marzena Dyjakowska (KUL), *Kobieta a przestępstwo obrazy majestatu*; dr Ryszard Sajkowski (UWM), *Składniki oskarżenia Emilii Lepidy*; mgr Piotr Kołodko (UwB), *Rzymska terminologia prawna stosowana na określenie chłosty*; dr Ireneusz Łuć (UMCS), *Boni et mali milites. Relacje pomiędzy żołnierzami wojsk rzymskich (na przykładzie gwardii pretoriańskiej)*; mgr Adam Świętoń (UWM), *Nadużycia związane z kwaterunkiem wojsk w późnym cesarstwie rzymskim (IV w. n.e.)*; dr Dariusz Słapek (UMCS), *Niewolnicy w przebraniach wolnych. Teatr czy droga do wolności?*; mgr Renata Darska (UKSW), *Odpowiedzialność za szkody wyrządzone w miejscu publicznym w świetle interdytu ne quid in loco publico*; mgr Konrad Tadańczyk (UŁ), *Aptekarz trucicielem*; dr Elżbieta Żak (UMCS), *Actiones vindictam spirantes*; dr Sławomir Godek (UKSW), *Kara worka w prawie dawnej Rzeczypospolitej*; dr Ireneusz Jakubowski (UŁ), *Elementy rzymskiego prawa karnego w dziełach Tadeusza Czackiego*.

Wygłoszonym referatom towarzyszyła ożywiona dyskusja, po raz kolejny dowodząca potrzeby organizacji podobnych interdyscyplinarnych konferencji, podczas których możliwa staje się wymiana różnych racji i punktów widzenia na problematykę antyku przez przedstawicieli wielu dyscyplin naukowych.

„POLITEJA”
– CZASOPISMO DLA HISTORYKÓW MYŚLI POLITYCZNEJ I PRAWNEJ

Pięć lat temu, w czasie jubileuszu siedemdziesięciolecia urodzin Profesora Zygryda Rymaszewskiego, obchodzonego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, wiele mówiono o znaczeniu czasopism i wydawnictw ciągłych jako czynnika integrowania środowiska historyków prawa i ich roli w podnoszeniu poziomu badań i krytyki naukowej. Już wtedy, w roku 2000, było się czym pochwalić: w Poznaniu regularnie wychodziło „Czasopismo Prawno-Historyczne”, założone w 1948 r. przez Zygmunta Wojciechowskiego i wydawane do dziś. Rolę, jaką odegrało, podsumowano z okazji pięćdziesięciolecia pisma (por. CPH, L, 1998, z. 1). Ale CPH nigdy nie zmonopolizowało na swych łamach całej „produkcji” historyczno-prawnej. W 1951 r. Zdzisław Kaczmarczyk wydał pierwszy z 25 tomów rocznika „Studiów i Materiałów do Dziejów Wielkopolski i Pomorza”, zawierających liczne teksty historyczno-prawne, a w 1974 r. Karol Jonca zainaugurował wydawnictwo „Studia nad faszyzmem i zbrodniami hitlerowskimi”, udzielając swych łamów badaczom historii współczesnej, szczególnie znawcom totalitaryzmu faszystowskiego. Od lat dziewięćdziesiątych historycy prawa wypowiadają się na łamach „Studiów Historyczno-Prawnych”, redagowanych przez Alfreda Koniecznego i podejmujących przede wszystkim dzieje Śląska, w „Czasach Najnowszych”, wychodzących pod kierownictwem Stanisława Salmonowicza, uwzględnia się w szerokim zakresie m.in. historię ustroju i prawa w totalitaryzmie stalinowskim, oraz w rocznikach zasłużonych „Studiów z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego”, wydawanych pod redakcją Jacka Matuszewskiego, poświęconych przede wszystkim, choć nie tylko, instytucjom prawa prywatnego. W ostatnich latach lista tytułów wydłużyła się. W 2000 r. zaczął wychodzić kwartalnik „Prawo – Administracja – Kościół”, organ Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Pismo redagowane przez zespół pod kierunkiem Antoniego Dębińskiego stało się forum dyskusji nad „ważnymi problemami tworzenia i stosowania prawa zarówno w organizacji państwowej, jak i w strukturach Kościoła”. W 2001 r. ukazał się pod redakcją Jana Zabłockiego pierwszy zeszyt „Zeszytów Prawniczych”, periodyku Wydziału Prawa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, zorientowany na drukowanie prac zwłaszcza z zakresu prawa prywatnego i porównawczego. Od 2002 r. ukazuje się – pod redakcją ks. prof. Witolda Adamczewskiego – „Forum Iuridicum”, wydawane przez Katedrę Prawa Kanonicznego i Wyznaniowego w sekcji Bobolanum Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie. Pismo, które już w inauguracyjnym tomie potrafiło zebrać wybitnych autorów, stawia sobie za cel „zbliżenie środowisk prawniczych kościelnego i świeckiego” oraz „zamierza uwzględnić zarówno potrzeby praktyków prawa, jak i szeroko rozumiane go świata kultury”. W roku 2003 Marek Kuryłowicz zaczął wydawać „Studia Iuridica Lublinsensia”. Półrocznik, afiliowany przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, chce być „forum wymiany myśli prawniczej”, także historyczno-prawnej, i prezentować w szczególności twórczość młodszego pokolenia badaczy. Podobne zadania stawiają przed sobą Waclaw Uruszczak i Dorota Malec, redaktorzy pierwszego tomu „Krakowskich studiów z historii państwa i prawa”, który ukazał się w 2004 r. Lektura tomu potwierdza dynamiczny rozwój młodych historyków prawa, skupionych w katedrach Uniwersytetu Jagiellońskiego.

„Politeja”, pismo którego dwa pierwsze numery ukazały się w 2004 r., jest organem nowo utworzonego w Uniwersytecie Jagiellońskim Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych, powstałego z podziału Wydziału Prawa i Administracji UJ i usamodzielnienia się stanowiącego jego składową część Instytutu Nauk Politycznych, posiadającego – jak wiadomo – znakomitą kadrę prawników i politologów, w którym kiedyś pracowali m.in.: Konstanty Grzybowski, Witold Zakrzewski, Maria Borucka-Arctowa, Kazimierz Opałek, Wiesław Lang, Marek Sobolewski, Marek Waldenberg, Wiesław Kozub-Ciembroniewicz. Z Instytutu tego wywodzi się też kadra skupiona wokół „Politeji”. Redaktorem naczelnym pisma jest profesor

Bogdan Szlachta, sekretarzem Redakcji dr Krzysztof Szczerski, nad profilem polityki redakcyjnej sprawuje pieczęć Rada Programowa, w skład której wchodzi profesorowie Wydziału: Erhard Cziomer, Andrzej Mania, Tadeusz Paleczny, Dorota Praszalowicz, Anna Rażny, Irena Stawowy-Kawka, Adam Walaszek i Andrzej Zięba.

Profil nowego periodyku został w przedmowie do tomu pierwszego zarysowany nader szeroko – obejmując w zasadzie wszystkie nauki o polityce i kulturze, w tym historię myśli politycznej i prawnej – ale zarazem dość zawile. Redaktorzy piszą:

„...Na naszych oczach rozgrywają się dramatyczne wydarzenia, decydujące o losach setek czy tysięcy istnień ludzkich i o przyszłości poszczególnych kultur i państw: państw, w których dokonywane zmiany znajdują odzwierciedlenie w ich ustroju politycznym i ładzie prawnym, w decydującej mierze wpływają też na ich usytuowanie w strukturach ponadpaństwowych. Zjawiska kulturowe i polityczne, podobnie jak społeczne i ekonomiczne, znajdują wymiar teoretyczny w próbach ich opisu i wyjaśnienia z jednej strony, z drugiej zaś w próbach ich wartościowania przy użyciu tradycyjnych i nowych kategorii normatywnych. Debata prowadzona przez teoretyków kultury, kulturoznawców, politologów i badaczy stosunków międzynarodowych w tak zwanym dyskursie postmodernistycznym doby ponowoczesności wymaga uważnego i stałego śledzenia oraz krytycznej refleksji, która pozwoliłaby ukazać ewentualne ograniczenia, problematyczność używanego języka oraz tradycji, do których sięgają jej uczestnicy: dla zrozumienia wspomnianych przemian refleksja ta zdaje się mieć decydujące znaczenie, pozwala bowiem na poszukiwanie rzeczywistego kontekstu, wskazanie tez sformułowanych w trakcie owej debaty [...]. [„Politeja”] ma się stać forum, na którym relacja o toczącej się debacie łącząc się będzie z próbą ukazania jej pełnego znaczenia dla kształtującej się, nowej, ulegającej dynamicznym przemianom rzeczywistości; rzeczywistości, która wymaga stałego namysłu nad tradycyjnymi kategoriami i metodami wykorzystywanymi w naukach społecznych oraz skomplikowaną dziedziną stosunków międzynarodowych, politycznych i kulturowych, w których potęguje się znaczenie tak złożonych zjawisk, jak globalizacja czy inkulturacja...”.

Zamiarem Redakcji jest, by pismo ukazywało się w rytmie półrocznym i by co dwa lata najlepsze teksty zbierano w numerze anglojęzycznym. Zapowiadają poddawanie artykułów recenzjom wewnętrznym, zamierzają być otwarci na współpracę z autorami spoza Krakowa, chcą drukować przeglądy literatury, recenzje i komunikaty. Pierwsze dwa tomy – bogate w treść – zdają się dobrze urzeczywistniać ambitne plany zespołu redagującego. Pismo może odegrać użyteczną rolę jako organ łączący dyscypliny historyczno-prawne z naukami o polityce i kulturze, w tym w szczególności z historią myśli politycznej i prawnej. Będziemy rozwój „Politeji” obserwować z uwagą i sympatią.

HENRYK OLSZEWSKI (Poznań)

KOLOKWIUM HABILITACYJNE DRA FRANCISZKA LONGCHAMPS DE BÉRIER

Dnia 17 maja 2004 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, poświęcone kolokwium habilitacyjnemu dra Franciszka Longchamps de Bérier, adiunkta w Katedrze Prawa Rzymskiego Instytutu Historii Prawa UW.

Podstawą kolokwium była opublikowana w Warszawie w 2004 r. rozprawa pt. *Nadużycie prawa w świetle rzymskiego prawa prywatnego*. Recenzentami w przewodzie byli profesorowie zwyczajni: Marek Kuryłowicz (UMCS), Janusz Sondel (UJ) i Maria Zabłocka (UW). Habilitant wygłosił wykład pt. *Skargi edylów kurulnych a dyrektywa 1999/44/EC Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie określonych aspektów sprzedaży i gwarancji na dobra konsumcyjne*.

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednogłośnie uchwałę o nadaniu doktorowi Franciszkowi Longchamps de Bérier stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa rzymskiego.

ROMAN SOBOTKA (Warszawa)

KOLOKWIUM HABILITACYJNE DRA ZBIGNIEWA W. NAWORSKIEGO

Dnia 19 października 2004 r. odbyło się posiedzenie Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, poświęcone zakończeniu przewodu habilitacyjnego dra Zbigniewa W. Naworskiego, starszego wykładowcy w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polski UMK. Podstawą kolokwium była rozprawa pt. *Szlachecki wymiar sprawiedliwości w Prusach Królewskich (1454-1772). Organizacja i funkcjonowanie* (Wydawnictwo UMK, Toruń 2004, ss. 380). Recenzentami w postępowaniu byli profesorowie zwyczajni: Zygfryd Rymaszewski (UŁ), Tadeusz Maciejewski (UGd.) i Ryszard Łaszewski (UMK).

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika podjęła uchwałę o nadaniu doktorowi Zbigniewowi Naworskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie historii prawa.

RÓŻA DEMBSKA (Poznań)

OBRONY PRAC DOKTORSKICH

Dnia 13 czerwca 2002 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Sławomira Godka. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Prawo rzymskie w III Statucie Litewskim (1588)*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Jan Zabłocki, recenzentami zaś prof. dr hab. Janusz Sondel (UJ) i dr hab. prof. UW Andrzej B. Zakrzewski (UW).

Dnia 24 czerwca 2002 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednogólną uchwałę o nadaniu magistrowi Sławomirowi Godkowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 6 marca 2003 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Andrzeja Bieleckiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Rozwój reasekuracji ubezpieczeń majątkowych na obszarze Polski do 1990 r., ze szczególnym uwzględnieniem roli Towarzystwa Reasekuracji „Warta” SA*. Promotorem w przewodzie była prof. dr hab. Grażyna Bałtruszajtys, recenzentami zaś prof. dr hab. Wojciech Witkowski (UMCS) i prof. dr hab. Marek Wąsowicz (UW)

Dnia 10 marca 2003 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednomyślną uchwałę o nadaniu magistrowi Andrzejowi Bieleckiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 6 marca 2003 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Dariusza Mścichowskiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Dekrety z pierwszych lat Polski Ludowej w praktyce karnej Sądu Okręgowego w Elku w okresie 1946–1950*. Promotorem w przewodzie była prof. dr hab. Grażyna Bałtruszajtys, recenzentami zaś prof. dr hab. Katarzyna Sójka-Zielińska (UW) i prof. dr hab. Adam Lityński (UŚI.).

Dnia 10 marca 2003 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednomyślną uchwałę o nadaniu magistrowi Dariuszowi Mścichowskiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 15 grudnia 2003 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Marka Dula. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Organizacja i funkcjonowanie giełd zbożowo-towarowych w II Rzeczypospolitej*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Michał Pietrzak, recenzentami zaś prof. dr hab. Marek Wierzbowski (UW) i dr hab. Andrzej Witkowski (URzesz.).

Dnia 19 stycznia 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednomyślną uchwałę o nadaniu magistrowi Markowi Dulowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 15 grudnia 2003 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Piotra Derdeja. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Status prawny Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego w III Rzeczypospolitej*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Michał Pietrzak.

Dnia 19 stycznia 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednomyślną uchwałę o nadaniu magistrowi Piotrowi Derdejowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 10 lutego 2004 r. odbyła się na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Róży Dembskiej, doktorantki w Katedrze Historii Doktryn Politycznych i Prawnych UAM. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Wizerunek Żyda w polskiej myśli politycznej w latach 1864-1914*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Henryk Olszewski, recenzentami zaś prof. dr hab. Karol Jonca (UWrocław.) i dr hab. prof. UAM Maria Zmierzczak (UAM).

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu podjęła uchwałę o nadaniu magister Róży Dembskiej stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 29 marca 2004 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Pawła Boreckiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Geneza konstytucyjnego modelu stosunków Państwo – Kościół*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Michał Pietrzak, recenzentami zaś prof. dr hab. Ryszard Małajny (UŚl.) i prof. dr hab. Jerzy Wiślocki (Bibl. Kórn. PAN).

Dnia 5 kwietnia 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednogłośnie uchwałę o nadaniu magistrowi Pawłowi Boreckiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 10 maja 2004 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Anny Siewko-Frey. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Osobowość publiczno-prawna związków wyznaniowych w Republice Weimarskiej i jej wpływ na rozwiązania prawne II Rzeczypospolitej*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Michał Pietrzak, recenzentami zaś prof. dr hab. Jerzy Wiślocki (Bibl. Kórn. PAN) i prof. dr hab. Marek Wąsowicz (UW).

Dnia 17 maja 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednogłośnie uchwałę o nadaniu magister Annie Siewko-Frey stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 10 maja 2004 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Edwarda Goryczko. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Autonomia i samorządność Kościołów i związków wyznaniowych w okresie PRL*. Promotorem pracy był prof. dr hab. Michał Pietrzak, recenzentami zaś dr hab. prof. UAM Krzysztof Krasowski, oraz prof. dr hab. Hubert Izdebski (UW).

Dnia 17 maja 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła jednogłośnie uchwałę o nadaniu magistrowi Edwardowi Goryczce stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 18 czerwca 2004 r. odbyła się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Marka Tkaczuka, st. asystenta w Katedrze Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Szczecińskiego. Przedmiotem postępowania była rozprawa pt. *Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Jerzy Walachowicz, recenzentami zaś dr hab. prof. Uniwersytetu Szczecińskiego Zofia Kulewska i dr hab. prof. UAM Krzysztof Krasowski.

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego podjęła jednogłośnie uchwałę o nadaniu magistrowi Markowi Tkaczukowi stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 13 września 2004 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Pawła Leszczyńskiego pt. *Centralna administracja wyznaniowa II RP*. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Michał Pietrzak, recenzentami zaś prof. dr hab. Michał Staszewski (INP PPA) i prof. dr hab. Hubert Izdebski (UW).

Dnia 11 października 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego podjęła uchwałę o nadaniu magistrowi Pawłowi Leszczyńskiemu stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 27 września 2004 r. odbyła się w Instytucie Historii Prawa Uniwersytetu Warszawskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Agnieszki Stępkowskiej pt. *Kształtowanie się odrębności majątkowej dóbr posagowych w prawie rzymskim. Ograniczenia w rozporządzaniu nieruchomościami posagowymi w lex Julia de fundo dotali*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Witold Wołodkiewicz, recenzentami zaś prof. dr hab. Maria Zabłocka (UW) i dr hab. prof. UAM Wojciech Dajczak.

* * *

Dnia 27 września 2004 r. odbyła się na posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Pawła Dąbka, doktoranta w Katedrze Historii Administracji UJ. Podstawą przewodu była rozprawa pt. *Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej 1919-1939 na przykładzie Oddziału w Krakowie*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Jerzy Malec, recenzentami zaś prof. dr hab. Wojciech Witkowski (UMCS) i dr hab. Andrzej Dziadzio (UJ).

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego jednomyślną uchwałą nadała magistrowi Pawłowi Dąbkowi stopień naukowy doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 5 października 2004 r. odbyła się na posiedzeniu Komisji Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Ewarysta Kowalczyka, doktoranta w Katedrze Prawa Rzymskiego i Historii Prawa Sądowego UAM. Przedmiotem obrony była rozprawa doktorska pt. *Instytucje dobroczynne w konstytucjach rzymskich cesarzy chrześcijańskich*. Promotorem rozprawy był dr hab. prof. UAM Wojciech Dajczak, recenzentami zaś prof. dr hab. Anna Pikulska-Robaszkiewicz (UŁ) oraz prof. dr hab. Władysław Rozwadowski (UAM).

Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na wniosek Komisja jednomyślną uchwałą nadała magistrowi Ewarystowi Kowalczykowi stopień naukowy doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 26 listopada 2004 r. odbyła się na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku publiczna obrona pracy doktorskiej mgra Ireneusza Stanisława Grata, asystenta w Zakładzie Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Podstawą postępowania była rozprawa pt. *Stanowisko prawnonaturalne Czesława Strzeszewskiego na tle poglądów filozoficznoprawnych polskich tomistów po drugiej wojnie światowej*. Promotorem w przewodzie była prof. dr hab. Maria Szyszkowska, recenzentami zaś prof. dr hab. Michał Pietrzak (UW) oraz ks. prof. dr hab. Florian Lempa (UwB).

Rada Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku nadała magistrowi Ireneuszowi Gratowi stopień naukowy doktora nauk prawnych.

* * *

Dnia 1 grudnia 2004 r. odbyła się przed Komisją Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Renaty Świrgoń-Skok, asystentki w Zakładzie Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Przedmiotem obrony była rozprawa pt. *Nieruchomość i zasady akcesji według prawa rzymskiego*. Promotorem w przewodzie był prof. dr hab. Marek Kuryłowicz, recenzentami zaś prof. dr hab. Anna Pikulska-Robaszkiewicz (UŁ) i prof. dr hab. Jan Zabłocki (UKSW).

Komisja przyjęła obronę doktoratu i postanowiła wystąpić do Rady Wydziału o nadanie doktorantce stopnia doktora nauk prawnych. Dnia 8 grudnia 2004 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie podjęła uchwałę o nadaniu magister Renacie Świrgoń-Skok stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

MATERIAŁ ZEBRALI:

Olgierd B o g u c k i (Szczecin)

Paweł C i c h o Ń (Kraków)

Małgorzata J a n i s z e w s k a (Poznań)

Przemysław K r z y w o s z y Ń s k i (Poznań)

Karol K u ź m i c z (Białystok)

Roman S o b o t k a (Warszawa)

Agata S z y m a ń s k a (Warszawa)

Elżbieta Ż a k (Lublin)

SPROSTOWANIE

W ostatnich zeszytach „Czasopisma Prawno-Historycznego” w stopce zawierającej nazwiska członków Komitetu Redakcyjnego omyłkowo zostało opuszczone nazwisko Profesora Michała Pietrzaka. Za tę omyłkę redaktor serdecznie przeprasza wieloletniego, zasłużonego współpracownika CPH.

(red.)